

ΕΛΛΗΝΙΣ ΑΔΕΛΦΗ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΝΟΣΟΚΟΜΩΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΥΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Έτησια Συνδρομή Περιοδικού, διά τὸ ἐσωτερικὸν δρχ. 50
» διά τὸ ἐξωτερικὸν \$ 3

Διευθύνσεις συμφώνως τῷ Α. Ν. 1092

ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ, Θεραπευτήριον «Εὐαγγελισμός», "Υψηλάντου 45 - 47

Υπεύθυνος τυπογραφείου:

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, Δημοκρίτου 8 και Σόλωνος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ	Πρόσκλησις Γενικῆς Συνελεύσεως
G. MONTKOMERY :	Πανεπιστημιακὴ συμβολὴ εἰς τὴν Νοσηλευτικὴν Ἐκπαίδευσιν
S. ΠΑΠΑΜΙΚΡΟΥΛΗ :	Ἡ ἐκπαίδευσις ως μέσον τῆς Νοσηλευτικῆς Φροντίδος
A. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ :	Προαγωγὴ τῆς Νοσηλευτικῆς Φροντίδος
E.A. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ :	Πορίσματα (πρὸς καλυτέραν Νοσηλευτικὴν Φροντίδα)
F. AFFARA :	Περίληψις (Μέθοδος πρὸς καλυτέραν Νοσηλευτικὴν Φροντίδα)
D. SALAMA :	‘Ομιλία
A.S. ΔΙΤΣΑ :	Στὴ Δ/ουσα Σχ. «Εὐαγγελισμοῦ» A. ΠΑΠΑΔΗΜΤΡΙΟΥ
ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ :	Ἡ νοσηλευτικὴ ἴστορία τοῦ Καναδᾶ
ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ – ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ:	

Ε' ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΟΥ Δ.Σ.Ν. "FLORENCE NIGHTINGALE"

(Μὲ τὰ δημοσιευόμενα εἰς τὸ παρὸν τεῦχος ἄρθρα καὶ πορίσματα οὐλεῖει ὁ κύκλος τῶν δμιλιῶν, ποὺ ἐγένοντο κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Ε' Διεθνοῦ Συνεδρίου τοῦ Διεθνοῦ Συνδέσμου Ἀδελφῶν Νοσοκόμων «Florence Nightingale», τὸ ὅποιον ἔλαβε χώραν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸν Σεπτέμβριον (13 - 26) τοῦ παρελθόντος ἔτους καὶ, ὡς γνωστόν, ἐσημείωσεν ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΝ

‘Ομιλία τοῦ Κον GEORGE L. MONTGOMERY, Καθηγητοῦ τῆς Παθολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ ’Εδιμβούργου

‘Η δμιλία τοῦ Καθηγητοῦ κ. Montgomery, ἡ δοθεῖσα εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν 20ὴν Σεπτεμβρίου 1967 κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἑργασιῶν τοῦ Διεθνοῦ Συνεδρίου Ἀδελφῶν Νοσοκόμων Florence Nightingale, ἀπετέλει μέρος τῶν εἰσηγήσεων τοῦ Συνεδρίου ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἐκπαίδευσις διὰ μίαν καλυτέραν Νοσηλευτικὴν» (Education for Better Nursing Care). Ἐπὶ τοῦ ίδιου θέματος ὡμίλησαν εἰς τὸ Συνέδριον ἡ καθηγήτρια G. Macdonald ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Michigan τῶν H.P.A. καὶ ἡ δικαὶη Στ. Παπαμικρούλη, Διευθύνουσα Σπουδῶν τῆς Σχολῆς Ἀδελφῶν τοῦ E.E.S.

‘Η δμιλία τοῦ Καθηγητοῦ κ. Montgomery ἔνέχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν χώραν μας. “Οχι μόνον διότι δὲν ὑπάρχουν Πανεπιστημιακαὶ Σχολαὶ Νοσηλευτικῆς εἰς αὐτήν, ἀλλ’ οὕτε καν Σχολὴ μετεκπαιδεύσεως Ἀδελφῶν, καθ’ δὲν χρόνον ὑπάρχουν τοιαῦται εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς χώρας τοῦ κόσμου. Ἐπὶ πλέον, εἰς τὴν Ἀμερικὴν τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν Ἀδελφῶν πρὸ πολλοῦ ἥρχισαν νὰ ἀναλαμβάνουν τὰ Πανεπιστήμια. Ο δμιλητὴς ἔξ ἀλλου προέρχεται ἐκ τῆς Ἀγγλίας, χώρας κατ’ ἔξοχὴν παραδοσιακῆς εἰς τὰ θέματα τῆς ἐκπαίδευσεως, καὶ ἐκθέτει τὰς δυσκολίας αἱ ὅποιαι ὑφίστανται διὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς Νοσηλευτικῆς ὡς Πανεπιστημιακοῦ κλάδου. Αἱ ἐν λόγῳ δμως δυσκολίαι δὲν εἶναι ἀνυπέρβλητοι, δεδομένου ὅτι τέσσαρα (4) Βρεταννικὰ Πανεπιστήμια ἥδη τὴν ἀνεγνώρισαν. Παρέχονται ἐπομένως ἐλπίδες ὅτι καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι δυνατὸν νὰ καταστῇ πραγματικότης τὸ δράμα τόσων Ἀδελφῶν καὶ ἴδιαιτέρως τῆς ἀειμνήστου Ἀθηνᾶς Μεσολωρᾶ, ἡ ὅποια ἔφυγεν ἐκ τοῦ κόσμου χωρὶς νὰ ἔδη τὸν ὑψηλὸν πόθον τῆς ἐκπληρούμενον: τὴν ἔρυσιν Ἀνωτάτης Σχολῆς Ἐκπαίδευσεως καὶ Μετεκπαίδευσεως Ἀδελφῶν Νοσοκόμων.

★

Εἰς τὴν ἀρχήν, ὁ κορυφαῖος Καθηγητὴς ἔξ-
φρασε τὴν εὐχαρίστησίν του, διότι προσεκλήθη
νὰ παρακολουθήσῃ τὰς ἑργασίας τοῦ Συνεδρίου

καὶ νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν συζήτησιν ἐπὶ τῆς ἐκπαίδευσεως τῶν Ἀδελφῶν Νοσοκόμων.

Εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς δμιλίας του, ἀναφέρων τὰ Πανεπιστημιακὰ προγράμματα τῆς Ἀγγλίας διὰ τὰς Ἀδελφὰς νοσοκόμους, τονίζει τὰ ἔξης:

«Εἶναι ἔξιον προσοχῆς, ὅτι ἡ Ἀγγλία, μολονότι εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου ἡ ὅποια εἰσήγαγε τὴν ωργανωμένην ἐκπαίδευσιν διὰ τὰς ἀδελφάς, ἐν τούτοις τὰ Βρεταννικὰ Πανεπιστήμια, τούλαχιστον μέχρι σήμερον, ἐλάχιστα ἔχουν συμβάλει εἰς τὸν τομέα αὐτόν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, τέσσαρα Βρεταννικὰ Πανεπιστήμια περιλαμβάνουν μαθήματα Νοσηλευτικῆς καὶ ἔξ αὐτῶν μόνον δύο χορηγοῦν πτυχία. Τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Southampton ἀπὸ τοῦ 1957, ἐθέσπισεν πιστοποιητικὸν Σπουδῶν εἰς τὴν Δημοσίαν καὶ Κοινωνικὴν (Ygreivn) Health Visiting and Community Care), ἐγκεκριμένον ὑπὸ τοῦ General Nursing Council, δργανισμοῦ ἀναλόγου πρὸς τὸ ἐν Ἑλλάδι τμῆμα Νοσοκόμων τοῦ Υπουργείου Κοινωνικῆς Προνοίας. Τὸ ἀνωτέρω πιστοποιητικὸν ἀπαιτεῖ σπουδὰς διαρκείας 4 ἔτῶν καὶ 9 μηνῶν. Ἀπὸ τοῦ 1960 τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Manchester χορηγεῖ δίπλωμα εἰς τὴν Κοινωνικὴν Νοσηλευτικὴν (Community Nursing) — κατόπιν τετραετοῦς σπουδῆς — ἐγκεκριμένον ἐπίσης ὑπὸ τοῦ General Nursing Council. Τὸ τμῆμα Νοσηλευτικῶν Σπουδῶν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ ’Εδιμβούργου ἐδημιουργήθη τὸ 1959, συμπεριελήφθη δὲ εἰς ἄλλας Σχολάς, τῶν Κοινωνικῶν (Epiστημῶν) Social Sciences) ἡ τῆς Σχολῆς Τεχνῶν (Faculty of Arts).

(Σημ.: ‘Ο Καθηγητὴς Montgomery
ἡτο Κοσμήτωρ τῆς Ιατρικῆς Σχολῆς τοῦ
Πανεπιστημίου τοῦ ’Εδιμβούργου δταν
ἐσχηματίσθη τὸ τμῆμα Νοσηλευτικῶν Σπουδῶν εἰς τὸ ἀνωτέρω Πανεπιστήμιον. Ἐλαβε
μέρος εἰς τὴν κατάρτισιν τοῦ ἀρχικοῦ σχεδίου, δεικνύων ἀμέριστον τὸ ἐνδιαφέρον του

Τὸ ἀνωτέρῳ παράδειγμα ἔξηγεῖ, διατὶ τόσος χρόνος τῶν Ἰατρικῶν σπουδῶν καταναλίσκεται εἰς τὰς βασικὰς ἐπιστήμας, ὅπως εἰς τὴν Χημείαν, τὴν Φυσικήν, τὴν Βιολογίαν, τὴν Φυσιολογίαν καὶ τὴν Παθολογίαν. Ὁτι διδάσκεται σήμερον, ἐνδέχεται νὰ ἀπαιτήσῃ ἀναθεώρησιν ἐντὸς δὲ λίγων ἑτῶν. Οἱ Πανεπιστημιακοὶ Διδάσκαλοι προετοιμάζουν τοὺς σπουδαστάς των κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ δύνανται κατὰ τὰ ἔτη ἔξασκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματός των νὰ ἐπιτυγχάνουν τὴν κριτικὴν μελέτην τῶν δημοσιεύσεων τοῦ ακλάδου των. Ἡ καλλιέργεια τῆς κριτικῆς καὶ ἀναλυτικῆς μεθόδου ἀπαιτεῖ εὔρειαν γνῶσιν καὶ πεῖραν τῶν βασικῶν ἐπιστημῶν ἐκ τῶν ὅποιων ἔξαρτᾶται ἡ νέα Παθολογία καὶ Χειρουργική. Σήμερον τὸ πρόγραμμα τῶν Ἰατρικῶν Σχολῶν ἀφιερώνει περισσότερον χρόνον εἰς τὰς βασικὰς ἐπιστήμας, μεταθέτει δὲ ὡρισμένας ἐπαγγελματικὰς πλευρὰς ἐκπαιδεύσεως εἰς τὰ μεταπτυχιακὰ ἔτη.

Ἀνάλογος προσαρμογὴ ἀπαιτεῖται καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν Ἀδελφῶν. Ἡ ἐπίδρασις τῆς ἐπιστήμης εἶναι ἐμφανῆς εἰς ὅλας τὰς πλευρὰς τῆς Παθολογίας καὶ τῆς Χειρουργικῆς, εἰς τὰς μεθόδους ἔξετάσεως καὶ διαγνώσεως, ὡς καὶ εἰς τὴν θεραπευτικήν. Ἡ εἰδίκευσις εἰς τὴν Ἰατρικὴν ἔχει καταστῆ πλέον ἀναπότρεπτος ἀνάγκη. Σήμερον ἡ ἐπιστημονικὴ ἔξασκησις τῆς Ἰατρικῆς ἀπαιτεῖ συγχρόνως τὴν ἐπιστημονικὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ νοσηλευτικοῦ προσωπικοῦ. Παραδεχόμεθα, ἀσφαλῶς, ὅτι ὅλαις αἱ ἀκολουθοῦσαι τὸν Νοσηλευτικὸν ακλάδον νέαις δὲν ἔχουν τὸ ἴδιον ἐνδιαφέρον ἐπὶ ἀκαδημαϊκῶν θεμάτων. Πολλαὶ ἔξι αὐτῶν ἔξελίσσονται εἰς ἀρίστας ἀδελφάς, ἔστω καὶ ἀν στεροῦνται ἀκαδημαϊκῆς μορφώσεως. Ἡ Πανεπιστημιακὴ ἐκπαίδευσις δὲν εἶναι ἀπαραίτητος, οὕτε ἐπιθυμητὴ εἰς ὅλας τὰς ἀδελφάς. Ἔξ ἄλλου σήμερον οἱ νέοι, οἱ ὅποιοι συνεπλήρωσαν τὴν σχολικὴν τῶν ἐκπαίδευσιν, εἶναι περισσότερον ἐγκυκλοπαιδικῶς μορφωμένοι ἀπὸ τοὺς νέους τῶν προπολεμικῶν ἐποχῶν. Ἱσως δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ τὸ ὅτι οἱ νέοι τῆς ἐποχῆς μας εἶναι περισσότερον μορφωμένοι, οὐδεὶς δύμως δύναται νὰ θέσῃ ὑπὸ ἀμφισβήτησιν τὴν ἵκανότητά των ὡς πρὸς τὴν ἀπόκτησιν νέων γνώσεων καὶ τὴν σύλληψιν νέων ἰδεῶν, τὰς ὅποιας παρουσιάζουν κατὰ τὰς ἔξετάσεις των. Ἀσφαλῶς, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ προσελκύωνται τούλαχιστον ὡρισμέναι νέαι μὲ ἀνωτέραν διανοητικὴν ἵκανότητα εἰς τὸν Νοσηλευτικὸν ακλάδον, αὐτὸς δύμως εἶναι ἀμφίβολον ἐὰν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἄνευ Πανεπιστημιακῆς Νοσηλευτικῆς Σχολῆς. Πιστεύω, συμπεραίνει ὁ καθηγητὴς κ. Montgomery, ὅτι ὑπάρχει θέσις καὶ διὰ τοὺς δύο τύπους Ἀδελφῶν διὰ τὴν Ἀδελφήν, ἡ ὅποια θὰ ἐκπαιδεύεται εἰς Νοσοκομειακὰς Σχολὰς καὶ διὰ τὴν Ἀδελφήν, ἡ ὅποια θὰ ἐκπαιδεύεται εἰς Πανεπιστημιακὰς τοιαύτας.

Δύο ἀκόμη σημεῖα τονίζονται ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Montgomery λόγῳ τῆς γενικῆς ἐφαρμογῆς των. Εἰς κάθε ἐκπαιδευτικὸν πρόγραμμα τὸ θέμα τοῦ ἐλευθέρου χρόνου (ἀναπαύσεως — leisure) κατέχει μεγίστην σημασίαν. Ὁχι μό-

νον, διότι ὑπάρχουν ὅρια ἀντοχῆς καὶ ἀφομοιωτικῆς ἵκανότητος ἐκ μέρους τῶν νέων, ἀλλὰ καὶ διότι τὸ διάστημα τῆς ἀφομοιώσεως ποικίλει σημαντικῶς δι’ ἔκαστον ἀτομον. Ἐπομένως τὰ κύρια μαθήματα πρέπει νὰ δίδωνται βραδέως καὶ ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα. Διὰ τοὺς περισσότερους σπουδαστὰς σήμερον τὸ Πανεπιστημιακὸν πρόγραμμα ἀπαιτεῖ πλήρη ἀπασχόλησιν καὶ ἀποτελεῖ μέγα λάθος νὰ φορτίζεται πολὺ τὸ πρόγραμμα.

Εἶναι ἀμφισβητήσιμος ἡ χρησιμότης τῶν πολλαπλῶν ἐπὶ μέρους μαθημάτων, τὰ ὅποια παρέχουν εἰς τοὺς σπουδαστὰς μίαν εἰσαγωγὴν μᾶλλον ἐπιφανειακήν. Ἡ καλὴ ἐκπαίδευσις πρέπει νὰ εἰσδύῃ βαθύτερον. Εἶναι προτιμότερον νὰ παραληφθῇ ἐν μάθημα ἔξι δλοκλήρου, παρὰ νὰ καλύπτωνται ὡρισμέναι ὥραι μὲ ἐπουσιώδη στοιχεῖα. Τὸ Πανεπιστημιακὸν πτυχίον, τονίζει δὲ κ. Montgomery, πρέπει νὰ ἔχῃ εὔρειαν μορφωτικὴν βάσιν καὶ νὰ εἶναι προπαρασκευαστικὸν διὰ τὴν ἀσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος.

Ἡ πεῖρα θὰ ἀποδείξῃ κατὰ πόσον εἶναι δυνατὸν νὰ συνδυασθῇ ἐν Πανεπιστημιακὸν πρόγραμμα μὲ τὴν ἔξασκησιν τῆς Νοσηλευτικῆς. Ἡ ἀπόφασις αὗτη εἶναι πολὺ σοβαρὰ διὰ τὴν δλην ἴδεαν τῆς Πανεπιστημιακῆς ἐκπαίδευσεως τῶν Ἀδελφῶν. Τὸ ὑψηλὸν ἐπίπεδον τῆς Ἀγγλικῆς Νοσηλευτικῆς ἔξηρτήθη ἔξι δλοκλήρου ἐκ τῆς πρακτικῆς ἐκπαίδευσεως αὐτῶν. Οὐδὲν Πανεπιστημιακὸν πρόγραμμα δύναται νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν ἔλλειψιν τοιαύτης πείρας. Ὁπωσδήποτε, ἐν ἴσχυρὸν τμῆμα Ὁργανώσεως Νοσηλευτικῶν Σπουδῶν εἶναι ἀπαραίτητον. Ἔν τοιούτον τμῆμα πρέπει νὰ εἶναι ὑπεύθυνον τόσον διὰ τὴν μελέτην καὶ κατάρτισιν τοῦ Πανεπιστημιακοῦ προγράμματος, δσον καὶ διὰ τὸν συντονισμὸν τῶν σχέσεων Πανεπιστημίων καὶ ἐκπαιδευτικῶν Νοσοκομείων. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν κατὰ κανόνα τὰ Πανεπιστήμια δὲν ἐλέγχουν τὰ ἐκπαίδευτικὰ Νοσοκομεῖα. Ὡς ἐκ τούτου ἡ πρακτικὴ διδασκαλία τῆς Νοσηλευτικῆς, καθὼς καὶ τῆς Ἰατρικῆς, πρέπει νὰ ἀποτελῇ συγκερασμὸν μεταξὺ τοῦ ἴδεωδους καὶ τοῦ ἐφικτοῦ. Ἐπίσης, τὸ Τμῆμα Ὁργανώσεως τῶν Νοσηλευτικῶν Σπουδῶν ἔχει καὶ μίαν ἄλλην ἀποστολήν: Τὴν δημιουργίαν προγραμμάτων διὰ τὴν μετεκπαίδευσιν τῶν ἡδη Διπλωματούχων Ἀδελφῶν, τὰ ὅποια θὰ παρέχουν περαιτέρω ἐκπαίδευσιν καὶ εύρυτέρων γνῶσιν εἰς εἰδικοὺς ακλάδους, ὡς εἶναι ἡ Διεθνὴ Σχολὴ τοῦ Ἐδιμβούργου (International School in Edinburgh), εἰς τὴν ὅποιαν καὶ πολλαὶ Ἐλληνίδες Ἀδελφαὶ ἔχουν μετεκπαίδευθη. Ἡ δργάνωσις τοιούτων μετεκπαίδευτικῶν προγραμμάτων ἀπαιτεῖ ἐκτὸς τῆς χρησιμοποιήσεως διαφόρων Πανεπιστημιακῶν Σχολῶν καὶ χρόνον καὶ δραστηριότητα.

Ἐν κατακλεῖδι δὲ καθηγητὴς κ. Montgomery, ἐπαναλαμβάνει τὸ κυριαρχοῦν σύνθημα τοῦ Συνεδρίου «Διὰ μίαν καλυτέραν Νοσηλευτικήν» — A key to Better Nursing Care — καὶ τονίζει, ὅτι τὰ Πανεπιστήμια δύνανται νὰ παράσχουν ποικιλίαν τρόπων καὶ δυνατοτήτων, διὰ νὰ ἀνοίξουν νέοι δρίζοντες πρὸς μίαν καλυτέραν Νοσηλευτικήν.

Δέν είναι ἀνάγκη νὰ τονισθῇ πόσον ἀξιόλογοι είναι αἱ ἀπόψεις, τὰς ὅποιας ὁ Καθηγητὴς κ. Montgomery ἀνέπτυξεν εἰς τὴν ὅμιλίαν του κατὰ τὸ Συνέδριον τοῦ Διεθνοῦς Συνδέσμου Νοσοκόμων Florence Nightingale τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον ὡς πρὸς τὸ μέγα θέμα τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν Ἀδελφῶν. Αἰσθανόμεθα δμως τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκφράσωμεν τὴν θερμὴν εὐχήν, ὅπως αἱ ἐκτεθεῖσαι ἀπόψεις μελετηθοῦν ἀπὸ

τοὺς ὑπευθύνους παράγοντας τῆς Πατρίδος μας καὶ δοθοῦν αἱ καλύτεραι λύσεις διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν θεμελίωσιν καὶ προαγωγὴν τοῦ Νοσηλευτικοῦ Ἐργου τῆς Ἑλλάδος, τὸ δποῖον σκοπὸν ἔχει τὴν ὀλοκληρωμένην νοσηλευτικὴν φροντίδα τοῦ ἀσθενοῦς.

Ἀπόδοσις: **ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ Α. ΛΑΝΑΡΑ**
Βοηθοῦ Διευθυνούσης Ἀδελφῆς
Θεραπευτηρίου «ὁ Εὐαγγελισμὸς»